

# PRZEWODNIK DŁA PRZEDSIĘBIORCÓW SPOŁECZNYCH

## OPODATKOWANIE I OSKŁADKOWANIE WYNAGRODZENIA Z TYTUŁU UMOWY ZLECENIA LUB UMOWY O DZIEŁO

Wiele prac niezbędnych dla funkcjonowania przedsiębiorstwa społecznego może być zlecanych osobom, które nie są pracownikami. Z reguły chodzi o prace okazjonalne, które nie mogą być powierzone pracownikom z różnych względów. Najczęstszą formą prawną regulującą zlecenia takich prac jest umowa zlecenia i umowa o dzieło.

Niniejszy przewodnik ma na celu przedstawienie podstawowych zasad opodatkowania i oskładkowania wynagrodzenia wypłacanego w ramach tych dwóch umów.

# SPIS TREŚCI

|     |                                                                                                                                                                                |    |
|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| 1.  | Czy wynagrodzenie uzyskane w związku wykonaniem umowy zlecenia lub umowy o dzieło podlega opodatkowaniu? Czy wypłacając wynagrodzenie należy pobrać zaliczkę na podatek? ..... | 3  |
| 2.  | Ile wynosi podatek oraz jak go obliczyć? Ile wyniesie wynagrodzenie netto (tzw. wynagrodzenie „na rękę”) .....                                                                 | 3  |
| 3.  | Opodatkowanie tzw. „małych umów” zlecenia (o dzieło) .....                                                                                                                     | 4  |
| 4.  | Co to są koszty uzyskania przychodu i jak wpływają na wysokość podatku do zapłaty? .....                                                                                       | 4  |
| 5.  | Kto jest odpowiedzialny za rozliczenie PIT? Jakie obowiązki ciąży na płatniku podatku? .....                                                                                   | 5  |
| 6.  | Jak należy rozliczyć podatek, gdy wynagrodzenie z tytułu umowy zlecenia (o dzieło) wypłacane jest na rzecz obcokrajowca? .....                                                 | 8  |
| 7.  | Czy prace wykonywane na podstawie umowy zlecenia (o dzieło) podlegają VAT? .....                                                                                               | 8  |
| 8.  | Czy umowa zlecenia lub umowa o dzieło podlegają składkom na ubezpieczenie społeczne lub zdrowotne? .....                                                                       | 8  |
| 9.  | Co w przypadku zbiegu różnych tytułów do ubezpieczenia? .....                                                                                                                  | 10 |
| 10. | Słowniczek.....                                                                                                                                                                | 10 |

## 1. Czy wynagrodzenie uzyskane w związku wykonaniem umowy zlecenia lub umowy o dzieło podlega opodatkowaniu? Czy wypłacając wynagrodzenie należy pobrać zaliczkę na podatek?

Przychody uzyskane z zawartej umowy zlecenia lub umowy o dzieło podlegają opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób fizycznych (dalej „PIT”). Jeżeli dochody te wypłacane są osobie, która nie prowadzi działalności gospodarczej – to są one opodatkowane 18% lub 32% stawką podatku. Podmiot wypłacający wynagrodzenie, np. fundacja, spółdzielnia socjalna czy też spółka, działa w takiej sytuacji jako płatnik, jest więc zobowiązany do obliczenia i pobrania zaliczki na podatek oraz następnie, do wpłacenia pobranego podatku do urzędu skarbowego. Zasadniczo, płatnik pobiera zaliczkę na PIT w wysokości 18%.

Możliwe są sytuacje, w których płatnik pobierze zaliczkę w wysokości 32%. Dzieje się tak na przykład na wniosek osoby, której wypłacane jest wynagrodzenie lub gdy dochód u danego zleceniodawcy przekroczył w trakcie roku kwotę 85.528 zł. W niektórych sytuacjach podmiot wypłacający wynagrodzenie w ogóle nie będzie zobowiązany do pobrania podatku. Z tą ostatnią sytuacją mamy do czynienia w sytuacji, gdy wypłacane wynagrodzenie korzysta ze zwolnienia z opodatkowania.

Jeżeli natomiast dochody takie byłyby wypłacane osobie prowadzącej działalność gospodarczą, wtedy będą podlegały opodatkowaniu podatkiem dochodowym przy zastosowaniu 19 % stawki liniowej lub na zasadach ogólnych (tj. 18% lub 32% po przekroczeniu ustawowego progu). Podmiot wypłacający wynagrodzenie przedsiębiorcy, nie pobiera żadnych zaliczek na podatek.

Obowiązki płatnika zostały pokazane na przykładach poniżej w pkt 5.

## 2 Ile wynosi podatek oraz jak go obliczyć? Ile wyniesie wynagrodzenie netto (tzw. wynagrodzenie „na rękę”)

Jak wskazaliśmy powyżej, od wynagrodzenia z tytułu umowy zlecenia lub umowy o dzieło należy zapłacić podatek dochodowy – PIT, w wysokości 18%. Jeżeli w

danym roku, dochody przekroczą próg 85.528 zł, podatek będzie wynosił 32% od nadwyżki wynagrodzenia ponad tę kwotę.

Podatek płaci się od **dochodu**, a więc od uzyskanego przez podatnika przychodu pomniejszonego o koszty (tzw. koszty uzyskania przychodu (dalej „KUP”) – zasady ustalania KUP zostały szerzej opisane w pkt. 4 poniżej). Przychodem dla celów podatku jest kwota brutto wynagrodzenia określona w umowie.

Na poniższych przykładach, zaprezentowano w jaki sposób należy wyliczyć kwotę podatku i wynagrodzenie netto (a więc wynagrodzenie otrzymywane „na rękę”).

### Wysokość podatku w umowie o dzieło

Dochód do opodatkowania oblicza się następująco: od kwoty wynagrodzenia brutto należy odjąć KUP (20% lub 50%) i następnie otrzymaną różnicę pomnożyć przez stawkę 18%. Wynik to kwota zaliczki na podatek PIT. Przy potrącaniu zaliczek w przypadku umowy zlecenia i umowy o dzieło nie uwzględnia się tzw. kwoty wolnej.

$$\text{zaliczka} = [\text{wynagrodzenie brutto} - (20\% \text{ lub } 50\% \text{ KUP})] \times 18\%$$

Załóżmy więc, że Spółka A postanowiła wypłacić Pani Annie kwotę 1.000 zł brutto za namalowanie 2 obrazów olejnych według własnego wzoru/koncepcji. Pani Anna nie jest przedsiębiorcą – nie działa w ramach działalności gospodarczej.

$$\text{Zaliczka} = [1.000 - (50\% \times 1.000)] \times 18\% = [1.000 - 500] \times 18 = 90$$

Pani Anna otrzyma więc na swój rachunek kwotę netto 910 zł. Spółka będzie natomiast zobowiązana do wpłaty pobranych 90 zł na rachunek właściwego urzędu skarbowego (będzie to urząd właściwy dla miejsca zamieszkania Pani Anny).

### Wysokość podatku w umowie zlecenia

W przypadku umów zlecenia, obliczenie podatku i wynagrodzenia netto („na rękę”) jest nieco bardziej skomplikowane. W związku z tym, że od umowy zlecenia należy odprowadzić składki ZUS (patrz punkt 8),

zapłacone składki będą wpływać na ustalenie podstawy opodatkowania.

Zatem, dochód do opodatkowania oblicza się następująco:

- najpierw należy obliczyć KUP: kwotę wynagrodzenia brutto należy pomniejszyć o wysokość składek na ubezpieczenie społeczne, od tak obliczonej różnicy należy obliczyć KUP – będzie 20% tej kwoty.
- Od kwoty brutto wynagrodzenia odjąć składki na ubezpieczenie społeczne i obliczone KUP.
- Różnica stanowi podstawę opodatkowania – kwotę tę należy pomnożyć przez stawkę 18%. Od iloczynu należy odjąć składkę na ubezpieczenie zdrowotne podlegającą odliczeniu. Wynik to kwota zaliczki na podatek PIT.

**zaliczka** = (wynagrodzenie brutto – KUP – składki)\*  
0,18 – składki na ubezpieczenie zdrowotne do odliczenia  
gdzie,

$KUP = (\text{wynagrodzenie brutto} - \text{składki na ubezpieczenie społeczne}) * 20\%$

Załóżmy więc, że Spółka A postanowiła wypłacić Pani Annie kwotę 1.000 zł brutto za naprawę ciekących kranów. Pani Anna nie jest przedsiębiorcą – nie działa w ramach działalności gospodarczej. Pani Anna nie ma innego źródła dochodów. Pani Anna zawnioskowała o potrącenie składki na ubezpieczenie chorobowe.

**$KUP = (1.000 \text{ zł} - 137,10 \text{ zł}) * 20\% = 172,58 \text{ zł}$**

**zaliczka** =  $(1.000 \text{ zł} - 172,58 \text{ zł} - 137,10 \text{ zł}) * 18\% - 66,76 \text{ zł}^{**} = 57$

**\*\* 66,76 zł** (składki na ubezpieczenie zdrowotne do odliczenia)

Pani Anna otrzyma więc na swój rachunek kwotę netto 728,24 zł. Spółka będzie natomiast zobowiązana do wpłaty pobranych 57 zł na rachunek właściwego urzędu skarbowego (będzie to urząd właściwy dla miejsca zamieszkania Pani Anny). Pozostała pobrana kwota (składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne) będzie musiała zostać wpłacona na konto właściwego oddziału ZUS.

### 3 Opodatkowanie tzw. “małych umów” zlecenia (o dzieło)

W przypadku tzw. “małych umów” zlecenia (o dzieło) zasady opodatkowania zostały uproszczone. “Mała umowa” to taka umowa, w której wartość wynagrodzenia

wynosi maksymalnie 200 zł. Jeżeli wynagrodzenie nie przekracza wyżej wymienionej kwoty i dana umowa została zawarta z osobą, która nie jest jednocześnie pracownikiem podmiotu wypłacającego wynagrodzenie, wtedy należy pobrać tzw. zryczałtowany podatek dochodowy w wysokości 18% (w praktyce więc, przy obliczeniu kwoty podatku nie będzie uwzględniano się żadnych kosztów uzyskania przychodów (KUP)).

Zryczałtowany podatek wylicza się więc na podstawie niniejszego wzoru:

$\text{Podatek} = 18\% \times \text{wynagrodzenie brutto}$

Powyższy limit 200 zł dotyczy pojedynczej umowy. Jeżeli więc zawarto kilka różnych umów w tym samym miesiącu, to ich wartości nie będą sumowane.

Jeżeli przy danej umowie zlecenia istniał obowiązek pobrania składek na ubezpieczenia społeczne, to kwota zapłaconych składek nie wpływa na ustalenie podstawy opodatkowania – innymi słowy, przy obliczeniu podatku nie uwzględnia się kwot pobranych składek.

### 4 Co to są koszty uzyskania przychodu i jak wpływają na wysokość podatku do zapłaty?

Zgodnie z przepisami ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, przychody uzyskiwane z tytułu osobistego wykonywania usług na podstawie umowy zlecenia lub umowy o dzieło (a więc wynagrodzenie brutto) pomniejsza się o tzw. zryczałtowane koszty uzyskania przychodu.

KUP jest to więc wartość, która wpływa na wysokość podstawy opodatkowania i tym samym na wysokość podatku do zapłaty.

Koszty uzyskania przychodów wynoszą dla umów zlecenia i umów o dzieło:

- **50% uzyskanego przychodu**, ale nie więcej niż 42.764 zł w roku podatkowym – w przypadku gdy w ramach zawartej umowy przenoszone lub udostępniane zamawiającemu są prawa autorskie lub prawa pokrewne w rozumieniu odrębnych przepisów;
- **20% uzyskanego przychodu** – w przypadku wykonywania umowy zlecenia (o dzieło) do których nie mają zastosowania przepisy o prawach autorskich;
- **111,25 zł lub 139,06 zł miesięcznie** – w przypadku wykonywania umów o zarządzanie przedsiębiorstwem, kontraktów menedżerskich lub umów o podobnym charakterze.

- Należy jednak pamiętać, że jeżeli podatnik udowodni, że poniesione przez niego koszty uzyskania przychodów były wyższe, niż procentowo określone limity o których mowa powyżej, to uzyskany przychód może pomniejszyć o wysokość wszystkich **kosztów faktycznie poniesionych**. W praktyce, udowodnienie poniesienia wyższych kosztów może być utrudnione i będzie wymagało skrupulatnego gromadzenia potwierdzeń wszystkich poniesionych wydatków.

## 5. Kto jest odpowiedzialny za rozliczenie PIT? Jakie obowiązki ciążyą na płatniku podatku?

Jak wskazywano powyżej, na podmiocie wypłacającym wynagrodzenie mogą ciążyć obowiązki płatnika – i to zarówno w zakresie pobrania podatku, jak i pobrania zaliczek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne.

Określenie sposobu rozliczenia podatku oraz ustalenie osób odpowiedzialnych za dokonanie takiego rozliczenia uzależnione jest od tego, jaki status mają strony zawartej umowy zlecenia (o dzieło).

Umowa zlecenia (o dzieło) może być zawarta w następujących konfiguracjach:

- Wariant 1**      zleceniodawca: przedsiębiorca  
zleceniobiorca: osoba fizyczna nie prowadząca działalności gospodarczej;
- Wariant 2**      zleceniodawca: osoba fizyczna nie prowadząca działalności gospodarczej  
zleceniobiorca: przedsiębiorca;
- Wariant 3**      zleceniodawca: przedsiębiorca  
zleceniobiorca: przedsiębiorca;
- Wariant 4\***    zleceniodawca: osoba fizyczna nie prowadząca działalności gospodarczej  
zleceniobiorca: osoba fizyczna nie prowadząca działalności gospodarczej.

\* Wariant 4 nie będą często występowały w praktyce przedsiębiorców społecznych, ponieważ zawierają one umowy głównie jako przedsiębiorca.

Obowiązki stron umowy w zakresie podatku PIT co do każdego z czterech wariantów przedstawia poniższa tabela.

|                                | przedsiębiorca – osoba fizyczna<br>(Wariant 1)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | osoba fizyczna – przedsiębiorca<br>(Wariant 2)                                          | przedsiębiorca – przedsiębiorca<br>(Wariant 3)                                          | osoba fizyczna – osoba fizyczna<br>(Wariant 4)                                          |
|--------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Obowiązki zleceniodawcy</b> | <p>Zleceniodawca (przedsiębiorca) rozlicza podatek w imieniu zleceniobiorcy:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– oblicza wysokość podatku PIT należnego od umowy zlecenia lub umowy o dzieło;</li> <li>– pobiera i wpłaca zaliczkę na PIT do właściwego urzędu skarbowego w terminie do dnia 20 miesiąca następującego po miesiącu, w którym pobrano zaliczki (podatek).</li> </ul> | <p>Zleceniodawca nie musi dokonywać żadnych czynności w zw. z rozliczeniem podatku.</p> | <p>Zleceniodawca nie musi dokonywać żadnych czynności w zw. z rozliczeniem podatku.</p> | <p>Zleceniodawca nie musi dokonywać żadnych czynności w zw. z rozliczeniem podatku.</p> |

|                                 |                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|---------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Obowiązki sprawozdawcze</b>  | <p>Zleceniodawca przekazuje zleceniobiorcy informację PIT-II do końca lutego roku następującego po roku w którym został osiągnięty przychód.</p> <p>Zleceniodawca składa deklarację PIT-4R w terminie do końca stycznia następnego roku, w której wskazuje wysokość pobranych zaliczek.</p> | Brak obowiązków sprawozdawczych po stronie zleceniodawcy.                                                                                                                                                                                                                 | Brak obowiązków sprawozdawczych po stronie zleceniodawcy.                                                                                                                                                        | Brak obowiązków sprawozdawczych po stronie zleceniodawcy.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| <b>Obowiązki zleceniobiorcy</b> | <p>Zleceniobiorca: w trakcie roku podatkowego nie musi podejmować żadnych czynności rozliczeniowych.</p> <p>Całkowitą kwotę zapłaconego podatku PIT i uzyskane wynagrodzenia zleceniobiorca musi wykazać w zeznaniu rocznym (na podstawie informacji PIT-II).</p>                           | <p>Podatek rozlicza zleceniobiorca w ramach prowadzonej przez siebie działalności gospodarczej.</p> <p>Zatem zleceniobiorca wystawia fakturę lub rachunek i uwzględnia je w rozliczeniu swojej działalności gospodarczej. Zleceniobiorca samodzielnie wpłaca podatek.</p> | <p>Podatek rozlicza zleceniobiorca w ramach prowadzonej przez siebie działalności gospodarczej.</p> <p>Zatem zleceniobiorca wystawia fakturę i uwzględnia ją w rozliczeniu swojej działalności gospodarczej.</p> | <p>Zleceniobiorca zobowiązany jest do rozliczenia podatku.</p> <p>Zleceniobiorca może rozliczyć podatek na dwa sposoby.</p> <p>I. Odprowadzanie zaliczek na podatek w ciągu roku (miesięcznie).</p> <p>Zleceniobiorca oblicza samodzielnie wysokość zaliczki na podatek oraz wpłaca ją do właściwego urzędu skarbowego w terminie do dnia 20 miesiąca następującego po miesiącu, w którym otrzymano wynagrodzenie.</p> |

|                                |                                                                                                                                            |                                                                                       |                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|--------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                |                                                                                                                                            |                                                                                       |                                                                                       | <p>Jeżeli zleceniobiorca zdecyduje się na rozliczanie miesięczne, musi konsekwentnie rozliczać podatek miesięcznie przez cały rok (brak możliwości zmiany metody rozliczenia w ciągu roku).</p> <p>2. Rozliczając całkowitą kwotę podatku od uzyskanego dochodu jednorazowo w zeznaniu rocznym składanym do 30 kwietnia kolejnego roku.</p> <p>Przy wyborze tej metody, zleceniobiorca wykazuje w zeznaniu rocznym całkowitą kwotę podatku i wpłaca ją na rachunek właściwego urzędu skarbowego.</p> |
| <b>Obowiązki sprawozdawcze</b> | Zleceniobiorca składa zeznanie roczne PIT-37 lub PIT-36.                                                                                   | Zleceniobiorca składa zeznanie roczne PIT-36 lub PIT-36L.                             | Zleceniobiorca składa zeznanie roczne PIT-36 lub PIT-36L.                             | Zleceniobiorca składa zeznanie roczne PIT-36.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| <b>Kwota wynagrodzenia</b>     | Zleceniobiorca otrzymuje wynagrodzenie netto (pomniejszone o kwotę podatku i ewentualnych składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne). | Zleceniobiorca otrzymuje wynagrodzenie w kwocie, na którą została wystawiona faktura. | Zleceniobiorca otrzymuje wynagrodzenie w kwocie, na którą została wystawiona faktura. | Zleceniobiorca otrzymuje kwotę brutto – nie pomniejszoną o kwotę podatku.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |

|                        |                                                                                                                                                                                      |                                                                                                                                              |                                                                                            |                                                                                                                                                                                             |
|------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Zaliczka na ZUS</b> | Umowa o dzieło – nie podlega oskładkowaniu.<br><br>Umowa zlecenia – zleceniodawca jest płatnikiem składek do ZUS, jeżeli umowa podlega oskładkowaniu (szerzej omówiono w punkcie 8). | Zleceniodawca nie jest płatnikiem składek.<br><br>Zleceniobiorca samodzielnie opłaca składki w ramach prowadzonej przez siebie działalności. | Zleceniobiorca samodzielnie opłaca składki w ramach prowadzonej przez siebie działalności. | Umowa o dzieło – nie pobiera się zaliczek do ZUS.<br><br>Umowa zlecenia – zleceniobiorca jest płatnikiem składek do ZUS, jeżeli umowa podlega oskładkowaniu (szerzej omówiono w punkcie 8). |
|------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

## 6. Jak należy rozliczyć podatek, gdy wynagrodzenie z tytułu umowy zlecenia (o dzieło) wypłacane jest na rzecz obcokrajowca?

Jeżeli polski zleceniodawca zawiera umowę z obcokrajowcem, który nie jest rezydentem polskim oraz nie prowadzi działalności gospodarczej, wówczas od wynagrodzenia brutto wypłacanego zleceniobiorcy, należy pobrać zryczałtowany podatek w wysokości 20%.

Jeżeli obcokrajowiec dostarczy certyfikat rezydencji potwierdzający jego rezydencję podatkową innego państwa niż Polska, to możliwe będzie zastosowanie niższej stawki podatku, bądź nie pobranie podatku w ogóle, w zależności od tego, co wynika z umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania zawartej pomiędzy Polską, a państwem, którego rezydentem podatkowym jest obcokrajowiec.

Obcokrajowiec, który jest rezydentem z kraju UE lub EOG może także zawnioskować o opodatkowanie jego wynagrodzenia w Polsce według zasad ogólnych – tj. według skali podatkowej przy zastosowaniu 18% stawki podatku. Warunkiem koniecznym jest jednak przedstawienie certyfikatu rezydencji.

## 7. Czy prace wykonywane na podstawie umowy zlecenia (o dzieło) podlegają VAT?

Nie wszystkie czynności wykonywane w ramach świadczenia umowy zlecenia lub umowy o dzieło są opodatkowane podatkiem od towarów i usług (dalej "VAT"). O tym, czy dana czynność podlega opodatkowaniu VAT decyduje rodzaj wykonywanej czynności oraz status podmiotów (stron umowy). Przed zawarciem umowy należy uzyskać informację od zleceniobiorcy, czy jest on podatnikiem VAT. Stosowna informacja powinna znaleźć się w treści umowy. W większości

przypadków, umowy o dzieło lub zlecenie zawierane są z osobami fizycznymi nieprowadzącymi działalności gospodarczej, a więc nie będą podlegać opodatkowaniu VAT.

Opodatkowaniu tym podatkiem będą bowiem podlegały te umowy, gdzie zleceniobiorca prowadzi działalność gospodarczą i dana umowa jest zawierana w ramach tej działalności, oraz gdy zleceniobiorca jest czynnym podatnikiem VAT.

## 8. Czy umowa zlecenia lub umowa o dzieło podlegają składkom na ubezpieczenie społeczne lub zdrowotne?

Umowa o dzieło i umowa zlecenia różnią się ze względu na przysługujące w ramach tych umów świadczenia.

**Umowa o dzieło nie stanowi tytułu do ubezpieczenia.** W przypadku umowy o dzieło wykonawca nie ma prawa do ubezpieczeń społecznych ani zdrowotnych. W konsekwencji, z tytułu wykonywania umowy o dzieło nie uiszcza się składek do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Wyjątek stanowią umowy o dzieło, które zostały zawarte lub które wykonywane są na rzecz pracodawcy. Jeżeli więc pracownik zawarł ze swoim pracodawcą dodatkowo umowę o dzieło, wtedy wynagrodzenie wypłacane na podstawie tej umowy traktowane jest dla potrzeb obliczenia składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne jako wynagrodzenie z tytułu umowy o pracę.

**Umowa zlecenia, co do zasady, stanowi tytuł do ubezpieczenia.** Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne zleceniobiorcy stanowi przychód z tytułu wykonywania pracy na podstawie tego typu umowy w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych.

## Kilka tytułów do ubezpieczenia...

Osoba fizyczna spełniająca warunki do objęcia obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z kilku tytułów, np.: umowa zlecenie czy działalność gospodarcza, objęta będzie obowiązkowo ubezpieczeniami z tego tytułu, który powstał najwcześniej.

Jeżeli osoba fizyczna zawarła w danym okresie rozliczeniowym (miesiąc) kilka umów zlecenia, o tym, która z umów stanowi tytuł do ubezpieczenia decyduje wysokość wynagrodzenia wypłaconego w związku z wykonywaniem tych umów (kwota ta jest podstawą wymiaru składek).

Obowiązkowym ubezpieczeniem zawsze objęta zostaje **pierwsza z zawartych umów zlecenia**. Jeżeli wysokość wypłaconego wynagrodzenia z tej pierwszej umowy zlecenia jest równa co najmniej kwocie minimalnego wynagrodzenia za pracę w danym roku (w 2016 r. minimalne wynagrodzenie za pracę wynosi 1850 zł), pozostałe umowy zlecenia zawarte w tym samym okresie rozliczeniowym nie są objęte obowiązkowym ubezpieczeniem.

Jeżeli jednak wysokość wypłaconego wynagrodzenia z tej pierwszej umowy zlecenia jest niższa niż minimalne wynagrodzenie (w 2016 r. – 1850 zł), to kolejna umowa zlecenia zawarta w tym samym okresie rozliczeniowym również będzie podlegać oskładkowaniu (będzie objęta obowiązkowym ubezpieczeniem od całości wypłaconego wynagrodzenia).

### Przykład 1

Zleceniobiorca w jednym miesiącu 2016 r. wykonywał trzy umowy zlecenia. Wypłacone wynagrodzenie z każdej z tych umów wynosiło 1000 zł. W tej sytuacji, zleceniobiorca podlega ubezpieczeniu społecznemu z dwóch najwcześniej zawartych umów zlecenia. Po zsumowaniu kwot wypłaconego wynagrodzenia z tych dwóch pierwszych umów wynosi 2000 zł. Jest więc to kwota wyższa niż równowartość minimalnego wynagrodzenia za pracę ustaloną w 2016 r. (1850 zł). Od trzeciej umowy zlecenia nie ma obowiązku opłacania składek na ubezpieczenia społeczne. Od każdej z umów, zleceniobiorca będzie jednak podlegał ubezpieczeniu zdrowotnemu.

### Przykład 2

Zleceniobiorca w jednym miesiącu 2016 r. wykonywał dwie umowy zlecenia. Wypłacone wynagrodzenie z każdej z tych umów wynosiło 1700 zł. W tej sytuacji, zleceniobiorca podlega ubezpieczeniu z obydwu umów. Żadna z tych umów nie daje podstawy wymiaru składek w wysokości minimalnego wynagrodzenia. Dopiero po zsumowaniu kwot wypłaconego wynagrodzenia uzyskujemy kwotę wyższą niż minimalne wynagrodzenie (tj.  $(1700 \text{ zł} + 1700 \text{ zł}) > 1850 \text{ zł}$ ). Od każdej

z umów, zleceniobiorca będzie także podlegał ubezpieczeniu zdrowotnemu.

Poza powyższą zasadą, osoba fizyczna ma również prawo:

- na swój wniosek, zostać objęta ubezpieczeniami także z pozostałych tytułów (nie tylko z tego, który powstał najwcześniej);
- wybrać wszystkie tytuły do ubezpieczenia lub wybrać tylko niektóre.

Należy jednocześnie pamiętać, że zgodnie z przepisami ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, jeżeli do opłacania składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe jest zobowiązany więcej niż jeden płatnik składek (np. umowy zawierane były z różnymi podmiotami), składka jest opłacana przez każdego płatnika.

Jeżeli jednak zleceniobiorca przedstawi płatnikowi dokumenty z których wynika brak konieczności opłacania składek z danej umowy zlecenia, zleceniodawca będzie zwolniony z obowiązku płacenia składek. Przepisy nie wskazują wprost jakie muszą to być dokumenty. W praktyce zleceniobiorca może przedstawić zleceniodawcy np. umowę zawartą z pierwszym płatnikiem wskazującą czas jej trwania oraz wysokość uzyskanego przychodu.

## Zleceniobiorca prowadzący jednocześnie działalność gospodarczą

Jeśli zleceniobiorca prowadzi jednocześnie działalność gospodarczą, jest on zobowiązany do samodzielnego odprowadzania składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne. Podmiot wypłacający wynagrodzenie z tytułu umowy zlecenia na rzecz przedsiębiorcy nie ma żadnych obowiązków w związku z wypłacanym wynagrodzeniem.

## Umowa zlecenia zawarta ze studentem

Jeżeli zleceniodawca zawiera umowę z uczniem lub studentem, który nie ukończył jeszcze 26. roku życia, zawarta umowa nie podlega zgłoszeniu do ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych. Zleceniodawca nie zgłasza zatem zleceniobiorcy do ZUS i nie opłaca składek.

Jeżeli jednak zleceniobiorca utraci status studenta lub ukończy 26 lat; wówczas zawarta z nim umowa zlecenia zobowiązuje zleceniodawcę do zgłoszenia do ZUS i opłacania składek społecznych i zdrowotnych (oraz dobrowolnie chorobowych).

## 9. Co w przypadku zbiegu różnych tytułów do ubezpieczenia?

W praktyce może zdarzyć się, że ta sama osoba jest zatrudniona w różnych formach (np. umowa o pracę, zlecenie) u dwóch lub więcej podmiotów. Mamy wtedy do czynienia z tzw. zbiegiem tytułów ubezpieczeń. W takim przypadku należy ustalić przede wszystkim, z jakiego tytułu składki będą dobrowolne, a z jakiego obowiązkowe oraz kto jest płatnikiem składek.

### Umowa zlecenia z pracownikiem zatrudnionym już na podstawie umowy o pracę

Jeżeli zleceniodawca zawiera umowę ze zleceniobiorcą, który jest jednocześnie pracownikiem tego zleceniodawcy, to praca wykonywana w oparciu o umowę zlecenie, będzie podlegała takim samym zasadom ubezpieczeniowym jak praca wykonywana na podstawie umowy o pracę. Zleceniodawca (płatnik) zgłaszając pracownika do ubezpieczenia nie wykazuje dwóch oddzielnych umów, tylko traktuje je jako jedną.

Innymi słowy, chodzi o sytuację, w której pracownik zawiera dodatkowo, drugą umowę z pracodawcą, z tym, że ta druga umowa to np. umowa zlecenia. W takim wypadku, zsumowane wynagrodzenie z tytułu obu umów stanowi podstawę do obliczenia składek na ubezpieczenie społeczne.

W przypadku, gdy zleceniodawca zawiera umowę zlecenia ze zleceniobiorcą, który jest już zatrudniony na podstawie umowy o pracę, ale u innego podmiotu niż zleceniodawca, zawarta umowa zlecenia podlega zasadom ogólnym ubezpieczenia. Ubezpieczenie emerytalne i rentowe z tytułu umowy zlecenia będzie obowiązkowe, o ile podstawa wymiaru składek z tytułu umowy o pracę (którą zleceniobiorca zawarł z innym podmiotem) będzie wynosić miesięcznie mniej niż minimalne wynagrodzenie (1850 zł w 2016 r.). Jeżeli zaś przychody z tytułu umowy o pracę będą wyższe, brak będzie obowiązku oskładkowania umowy zlecenie. Ubezpieczenie zdrowotne będzie zaś naliczane od obu umów.

## 10. Słowniczek

Poniżej przedstawiamy słowniczek, który mamy nadzieję, pozwoli Państwu poruszać się pewniej w poruszanej przez nas tematyce.

**przychód:** otrzymane lub postawione do dyspozycji podatnika w roku kalendarzowym pieniądze i wartości pieniężne oraz wartość otrzymanych świadczeń w naturze i innych nieodpłatnych świadczeń. W praktyce przychód stanowi kwota wynagrodzenia brutto wskazana w umowie powiększona o ewentualne dodatkowe świadczenia;

**dochód podatkowy:** różnica pomiędzy przychodem, a kosztami uzyskania przychodów; stanowi podstawę do ustalenia wysokości podatku; nie jest tożsamy z wynagrodzeniem netto (wynagrodzeniem “na rękę”);

**koszty uzyskania przychodów:** koszty poniesione przez podatnika w celu osiągnięcia przychodów lub zachowania albo zabezpieczenia źródła tych przychodów; ich wartość często jest określana ryczałtowo;

**podstawa opodatkowania:** kwota od której nalicza się podatek;

**“mała umowa” zlecenia lub o dzieło:** umowa, w której wartość wynagrodzenia wynosi maksymalnie 200 zł;

**płatnik:** osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej, zobowiązana na podstawie przepisów prawa do obliczenia i pobrania od podatnika podatku i wpłacenia go we właściwym terminie organowi podatkowemu;

**podatnik:** osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej, która na mocy ustaw podatkowych podlega obowiązkowi podatkowemu (zobowiązana jest do zapłaty podatku);

**zaliczka na podatek:** obliczana co miesiąc kwota podatku, jaką należy wpłacić do urzędu skarbowego; w większości przypadków pobierana przez płatnika;

**PIT:** podatek dochodowy od osób fizycznych;

**VAT:** podatek od towarów i usług;

**zleceniobiorca (przyjmujący zlecenie):** podmiot zobowiązujący się do wykonania określonych czynności prawnych na rzecz dającego zlecenie (zleceniodawcy);

**zleceniodawca (dający zlecenie):** podmiot, na rzecz którego przyjmujący zlecenie (zleceniobiorca) zobowiązuje się do dokonania określonych czynności;

**certyfi kat rezydencji:** zaświadczenie o miejscu zamieszkania lub siedzibie podatnika dla celów podatkowych, które wydane jest przez właściwy organ administracji podatkowej państwa miejsca zamieszkania podatnika.

*Opracowanie przygotowały:*

**Ewelina Jaworska**, aplikant adwokacki

**Aleksandra Kozłowska**, doradca podatkowy

**Marcelina Szwed**, doradca podatkowy, adwokat

*Stan prawny:*

*5 października 2016 r.*

*Niniejszy poradnik został stworzony przez DLA Piper w ramach projektu realizowanego we współpracy z NESST.*

*DLA Piper jest globalną firmą świadczącą usługi prawne, z szerokim programem świadczenia usług prawnych pro bono, wspomagającym przedsiębiorstwa społeczne, instytucje charytatywne oraz osoby fizyczne na całym świecie. Więcej informacji: [www.dlapiper.com](http://www.dlapiper.com).*

*NESST od 20 lat wspiera rozwój przedsiębiorstw społecznych w krajach Ameryki Łacińskiej i Europy Środkowo-Wschodniej. Organizacja inwestuje kapitał filantropijny w biznesy o najwyższym potencjale generowania pozytywnego wpływu społecznego. Dowiedz się więcej: [www.nesst.org/polska/prawo/](http://www.nesst.org/polska/prawo/).*

*Celem publikacji jest przedstawienie ogólnego zarysu i omówienia wskazanych w niej kwestii o tematyce prawnej. Zawartość poradnika ograniczona jest do informacji, które były publicznie dostępne w dniu jego wydania. Jego celem nie jest i nie powinien być on używany w zastępstwie porady prawnej. Przed podjęciem określonego działania w konkretnej sytuacji, rekomendowane jest uzyskanie porady prawnej w celu weryfikacji zawartej tu treści. DLA Piper nie ponosi odpowiedzialności za żadne działania podjęte lub niepodjęte na podstawie niniejszej publikacji.*